

AZ ÉSZAK-MAGYARORSZÁGI OSZTÁLY 1975. ÉVI MŰKÖDÉSE

BÖJTÖSNÉ VARRÓK KORNÉLIA

Az Észak-Magyarországi Osztály 1975-ben a Börzsöny hegység, a Darnó szerkezeti öv, a heves – borsodi tájegység és a Tokaji-hegység területén végezte feladatait. Az osztály két, több éven át végzett témájában – a Börzsöny hegységi előkutatási munkákban és a Darnó szerkezeti öv kutatását előkészítő feladataiban – értékelést és összefoglalást készített, ill. a következő időszak kutatási tervét állította össze. A heves – borsodi területen ősföldrajzi és fácies-térképek készültek, a Tokaji-hegységben tovább folytatódtak az előző években megkezdett perlitprognózis-munkák.

1. Börzsöny hegység

Feladatunk az 1971 – 1974. között végzett előkutatási munka eredményeinek összefoglalása, értékelése és az ércindikációs területek felderítő kutatási tervének összeállítása, valamint a szerkezetföldtani kutatások mélyfúrásokkal való folytatása volt.

Értékelő – egységesítő összefoglaló munkák

A négyéves előkutatási időszak során összegyűlt nagy tömegű földtani, rétegtani, kőzettani, ércteleptani és szerkezetföldtani anyag összesítésében, esetenként újabb vizsgálatokkal való kiegészítésében és értékelésében CSILLAGNÉ TEPLÁNSZKY E., CZAKÓ T., NAGY B. és SZEMEREY H. vett részt. VARGÁNÉ MÁTHÉ K. kiegészítő üledékkőzettani vizsgálatokkal kapcsolódott a munkába. A térképek és fúrásszelvények technikai szerkesztési munkáit JÁSZÓ Z. végezte.

Az összefoglaló munkák keretében az alábbi feladatokat végeztük el:

a) *Az alapadatok egységesítése és dokumentálása.* Elkészült az 1971 – 1975 között a hegység területén mélyített 102 db mélyfúrás és a térképezési minták összes anyagvizsgálati adatának összesítése, rétegtani, vulkanológiai, ércteleptani és szerkezetföldtani szempontból való egységes értékelése. Az átértékelt mélyfúrási adatokat szöveges és táblázatos dokumentációban foglaltuk össze. Az egységesítési munkákat és a kiegészítő vizsgálatokat CSILLAGNÉ TEPLÁNSZKY E., NAGY B. és SZEMEREY H., a szerkesztési munkákat JÁSZÓ Z. végezte el.

b) *1:25 000 méretarányú térképváltozatok szerkesztése.* A mélyfúrásai és térképezési adatok egységesítése a földtani térképek szerkesztését alapozta meg. Az adatok felhasználásával készült el a hegység teljes területét magába foglaló 9 db 1:25 000 méretarányú résztérkép egységesítése, a Börzsöny hegység 1:25 000 méretarányú észlelési, mintavételi és fedetlen földtani térképe jelkulccsal, rétegoszloppal és földtani szelvényekkel. A térkép szerkesztésében CSILLAGNÉ TEPLÁNSZKY E. és SZEMEREY H. mellett az Osztály e témával foglalkozó összes dolgozója részt vett. A technikai szerkesztést JÁSZÓ Z. végezte.

c) *1:10 000 méretarányú földtani térképek szerkesztése.* A hegység ércindikációs területéről 5 db egységesített 1:10 000 méretarányú észlelési és fedetlen földtani térkép készült el CSILLAGNÉ TEPLÁNSZKY E. szerkesztésében, JÁSZÓ Z. közreműködésével. Valamennyi térképlaphoz jelkulcs, rétegoszlop és földtani szelvények tartoznak.

d) *A térképlapok dokumentációs közetanyagának rendezése.* A 25 000-es és a 10 000-es térképlapokhoz tartozó megvizsgált és dokumentált közetanyagot részben (felszíni térképezési minták és ércanyag) a M. Áll. Földtani Intézet Múzeumában, részben (mélyfúrási anyagok) az Észak-Magyarországi Osztály Rákóczi-telepi központi mintaraktárában helyeztük el.

e) *A témamunkák eredményeinek összefoglalása.* Az összesítő munkák során elvégeztük a témamunkák eredményeinek összefoglalását. Elkészültek a rétegtani (SZEMEREY H.), közettani-vulkanológiai (CSILLAGNÉ TEPLÁNSZKY E.), földtani fejlődéstörténeti (SZEMEREY H.), szerkezetföldtani (CZAKÓ T.), ércteleptani — geokémiai — metallometriai (NAGY B.) fejezetek, melyek részletesen tárgyalják az elmúlt négy év kutatómunkájának eredményeit. Összefoglalás készült a hegység oligocén — miocén kavicsszintjeinek közettani és kopotatottsági vizsgálatairól (VARGÁNÉ MÁTHÉ K.), valamint az oligocén (NAGYNÉ GELLAI Á.) és miocén (KORECZNÉ LAKY I.) mikrofauna-vizsgálatok eredményeiről.

A fenti munkák ismertetése itt nem lehetséges — nyomdai közreadásukra rövidesen sor kerül —, ezért az Osztály kollektívájának csak néhány, ez évben elért, lényeges ércteleptani és szerkezetföldtani eredményére hívjuk fel a figyelmet. Legjelentősebb a rézporfíros ércesedés kimutatása volt a Börzsöny hegység területéről. Az ércesedést feltáró fúrást a földtani térképezés során felismert érc kibúvársra telepítettük. A fúrás talpig — 500 m-ig — hintett eres, kalkopirit, magnetitdús ércesedést tárt fel. A közettani — ércteleptani vizsgálatok eredményei alapján bebizonyosodott, hogy a fúrás végig rézporfíros ércesedés szegélyzónájában haladt. Erre utal a közetanyag ásványos összetétele (epidotosodás, másodlagos biotitképződés), az ércanyagnak erre a telep típusra jellemző szegényes ásványparagenezise (kalkopirit, magnetit, pirit, járulékosan molibdenit) és a nagy vastagságban követhető, viszonylag egyenletes Cu-eloszlás.

A fúrás eredményeinek jelentőségét növeli, hogy az eddig csak szerkezetföldtani, fotogeológiai és geokémiai vizsgálatokkal valószínűsített intrúzió jelenlétét közvetve, a fúrással feltárt ércesedési típus alapján bizonyította, és ezzel újabb támpontot nyújtott az egységes ércgenetikai vázlat megalkotásához, mely a további kutatások tervezéséhez szolgál támpontul.

A hegység szerkezetföldtani képezés kialakításához fontos adatot szolgáltatott a Márianosztra 14. sz. fúrás, amely oligocén (rupéli) üledékek alatt miocén (kárpat) vulkanitokat, majd újból oligocén (egerien) üledéket harántolt és ezzel a kárpat után bekövetkezett fiatal feltolódások jelenlétét bizonyította.

Ércindikációs területek felderítő kutatási tervének összeállítása

Az év folyamán elkészült a Rózsa-hegyi és Kuruc-pataki terület felderítő kutatási fázisának terve. A kutatási terv összeállításában BÖJTÖSNÉ VARRÓK K., CSILLAGNÉ TEPLÁNSZKY E. és NAGY B. vett részt.

Szerkezetföldtani kutatások

Részben szerkezetkutatási céllal, részben az ércesedés típusainak megismerésére 2 db 500 m mélységű fúrást mélyítettünk, melyek eredményeit a fentiekben ismertettük. Szerkezetkutatási céllal indítottunk az év végén egy 1200 m-es fúrást a terület É-i részén. A fúrások műszaki ellenőri feladatait NAGY B. látta el.

A következő években, a felderítő fázisú kutatási terv célkitűzéseinek megfelelően, a különböző ércesedési típusok elterjedésének, méreteinek, minőségének tisztázására irányuló kutatások elvégzését tervezzük.

2. A Darnó szerkezeti öv

1975. évi feladatunk a Darnó szerkezeti öv területén 1973-ban megkezdett kutatástervezést előkészítő, adatgyűjtő és kiegészítő munka befejezése, és az 1976–1987. évekre vonatkozó kutatási terv elkészítése volt. Ennek keretében az alábbi munkák készültek el:

a) A Darnó szerkezeti öv hegyvidéki területein végzett vizsgálatok befejezéseként kb. 300 km² területen a Bükk hegységben és a Darnó-hegyen 800 × 800 m-es hálózatos talajmintagyűjtést végeztünk. A minták színképvizsgálata alapján Ag, Ba, Cu, Pb, Zn-re vonatkozó talajmetallometriai térkép készült (PELIKÁN P.).

b) A Darnó-hegy területéről gyűjtött kőzetminták nyomelem-dúsulási tendenciáinak vizsgálatát és a kapott adatoknak a környező területekről származó hasonló vizsgálati eredményekkel való összehasonlítását BÖJTÖSNÉ VARRÓK K. végezte el.

c) A Darnó szerkezeti öv területéről az Aggteleki-, Rudabányai-, Szendrői-, Üpponyi-, Bükk hegységről és a Darnó-hegy területéről háromméves munkánk eredményeként 1:100 000 méretarányú talajmetallometriai térkép készült az alábbi nyomelemek feltűntetésével: Ag, Ba, Cu, Pb, Co, Ni, Zn. A metallometriai vizsgálatokat PELIKÁN P. végezte. A térképek a szerkezeti öv területén végzendő további vizsgálatokhoz megbízható és jól felhasználható alapot nyújtottak.

d) Elkészült a Darnó szerkezeti övről és a csatlakozó medenceterületekről (4300 km²) a fotogeológiai értékelés 1:100 000 méretarányú első vázlata, mely a későbbiekben tervezett fotogeológiai értékelés alapjául szolgál (CZAKÓ T.).

e) A rétegtani és vulkanológiai kérdésekről az egész szerkezeti övre vonatkozóan problémavázlatokat készített CSALAGOVITS I. és VARGA GY.

f) Az év folyamán összeállítottuk a Darnó szerkezeti övben 1976–1987. közötti időben végzendő komplex földtani kutatások tervét (BÖJTÖSNÉ VARRÓK K.).

A Darnó szerkezeti övezetre vonatkozó átnézetes vizsgálatok eredményei egybehangzóan bizonyítják, hogy az ércesedésre utaló nyomelem-anomáliák létrejötte szoros összefüggésben van a terület szerkezeti felépítésével. Az As-, Sb-, Ag-, Cu-, Zn- és Pb-anomáliák egybeesnek a főbb szerkezeti övekkel, esetenként a harántirányú törésrendszerekkel.

Talajmetallometriai és kőzetmetallometriai vizsgálataink eredményei kiegészítik és megerősítik egymást a fent említett területeken. A szerkezeti övekből, az anomáliaterületekről gyűjtött kőzetminták ásványtani-kőzettani vizsgálata sok esetben másodlagos, metasomatikus folyamatok jelenlétét igazolja.

A Darnó-öv területén végzendő további munkák során elsődleges feladat — a szerkezeti kép tisztázása mellett — a terület magmás képződményeinek részletes vizsgálata. Ezt a felfogást tükrözi az 1976–1987. évekre vonatkozó kutatási tervünk, mely a harántszelvények mentén tervezett földtani térképezés során a főbb rétegtani, vulkanológiai kérdések megoldásával a szerkezetalakulás és az ércesedés közötti összefüggés tisztázását tűzte ki célul.

3. Heves — borsodi tájegység

Ez évi feladatunk a heves — borsodi területről 1:100 000 méretarányú össz-földrajzi és fáciestérképek szerkesztése volt. A térképek szerkesztését HÁMOR G., HALMAI J. és FORGÓ L. végezte.

A munka során elkészült az alábbi hat össz-földrajzi és fáciestérkép-változat: egerien, eggenburgien, ottngangien, kárpátien, bádénien és sarmatien. A térképek a rendelkezésre álló alapadatok együttes értelmezésével egységes szemléletben rögzítik jelenlegi ismereteinket.

4. Tokaji-hegység

1975. évi feladatunk a hegységben megkezdett perlitprognózis-munkák továbbfolytatása volt. A munkát ILKEYNÉ PERLAKI E. végezte.

Az év folyamán elkészült a Nagybózsza jelű 10 000-es térképlap földtani váltzata és magyarázója, a hozzá tartozó anyagvizsgálatokkal és technológiai vizsgálatokkal. Megkezdődött a Kishuta jelű 10 000-es térképlapon a prognózis elkészítéséhez szükséges földtani térképezési, árkolási és anyagvizsgálati munka. Ennek eredményeit rögzíti az észlelési térkép és alapadat-gyűjtemény. A kishutai területen hat, egymástól elkülönült perlitest jelenléte rögzíthető a térképezés eredményeként, ezek technológiai jellemzése folyamatban van.

REPORT ON THE WORK OF THE NORTH HUNGARY
DEPARTMENT IN 1975

by

K. BÖJTÖS-VARRÓK

In the course of 1975 the North Hungary Department went on with its survey work in the Darnó structural belt, the Heves—Borsod region and the Tokaj Mountains. In regard to preliminary investigations in the Börzsöny Mts and to the preparations for a future exploration in the Darnó belt, two programmes started a few years ago, a further step has been made by the compilation of a summarizing evaluation with exploration schedule for the forthcoming years. As for the Heves—Borsod area, various palaeogeographic and facies maps were completed. Forecasting of potential perlite resources in the Tokaj Mountains also had previously been started and had to be continued.

As the most essential result of 1975, the locating of a porphyritic copper mineralization in the Börzsöny Mountains can be mentioned.

